

1. ÚVOD

Dne 3.10.2019 jsem byl osloven městským obvodem Ostrava – Hrabová o znalecký posudek na kamennou památku – vícedílný kamenný kříž s korpusem Krista (není uvedena v seznamu nemovitých kulturních památek ČR) umístěnou na parcele číslo 915, k.ú. Hrabová.

Pro stanovení hodnoty díla je nutné zjistit materiál, stáří díla, techniku, provenienci, dobu vzniku, případně autorství či dílnu, která dílo vytvořila. Dalším z výchozích aspektů při stanovení ceny díla je celkový současný stav díla, míra znečištění, míra poškození modelace.

Stanovení ceny pak doplňuji o předpokládané náklady na zhotovení díla v aktuálních cenách za rok 2019 – náklady na pořízení materiálu, zhotovení kopie a další úpravy.

Při stanovování ceny díla jsem vycházel z komparace s podobnými díly, konzultací, vlastní sochařské a restaurátorské praxe a především z prohlídky samotného díla. Tyto informace pak byly doplněny aktuálními informacemi týkajícími se cen materiálů a informativních cen za provádění sochařských a kamenických prací a úkonů. Při průzkumu a prohlídce díla dne 3.10.2019 byla vyhotovena barevná fotodokumentace (digitální fotoaparát zrcadlovka Nikon D70, fotodokumentace pořízena v 10.00 hodin, automatická expozice, bez blesku, v rozlišení DPI 300.00), která je součástí posudku. Jiný než vizuální průzkum na díle nebyl proveden.

2. POPIS DÍLA

Název: vícedílný kamenný kříž s korpusem Krista

Popis a hodnocení:

Památku z roku 1792 se skládá z několika na sobě osazených architektonických prvků a masivního Krucifixu s korpusem Krista.

Krucifix je vysoký 275 cm (šířka 36 cm, hloubka 36 cm) spodní rozšířená trnož je vysoká 30 cm (šířka 40 cm, hloubka 40 cm), na trnoži je umístěna druhotná mramorová (supíkovický jesenický mramor) destička s letopočtem 1792. Na masivním liliovém kříži (jeho břevna jsou zakončena třemi stylizovanými listy lilie) je umístěn kamenný korpus Krista, který je součástí kompozice kamenných prvků. Tento korpus Krista je oproti Krucifixu i ostatním architektonickým prvkům, které jsou natřeny monochromně šedou barvou, natřen monochromním hnědavým nátěrem, evidentně druhotným, stejně jako je druhotný i šedý nátěr ostatních prvků.

Pod Krucifixem je soustava architektonických prvků, která začíná masivním podstavcem (výška 115 cm, šířka 63 cm, hloubka 63 cm), jenž má v horní části jemnou profilaci, směrem dolů se podstavec rozšiřuje, cca v jedné třetině výšky se rozšiřuje jak do šířky, tak i hloubky modelace. Na přední straně podstavce je provedena reliéfní kartuš, tvořena dekorativními prvky a listovým rostlinným dekorem.

Pod podstavcem je umístěn poslední architektonický prvek – rozšiřující se spodní sokl (výška 40 cm, šířka 80 cm, hloubka 70 cm), jenž začíná pod podstavcem jednoduchým profilem, poté vykrojením a vespod pak rovnou plochou. Sokl je osazený na rovném betonovém základu, který byl proveden evidentně druhotně.

Jak již bylo zmíněno, celá soustava architektonických prvků, s výjimkou korpusu Krista, je druhotně a velmi necitlivě natřena souvislým šedým nátěrem, patrně akrylátové barvy, korpus Krista pak barevně odlišen v hnědém tónu. Pod touto úpravou jsou lokálně viditelné, především na podstavci, pod šedou barvou, fragmenty starší barevné úpravy povrchu. Tento souvislý neprodyšný nátěr je zároveň největším problémem z hlediska paropropustnosti kamene, čímž dochází k soustavné erozi a degradaci kamene pod tímto nátěrem.

Materiálem Krucifixu a architektonických částí je hrubozrný křemičitý pískovec světle béžový, jehož užití v okolí bylo poměrně hojné, pocházející patrně z lomů kolem hradu Hlakováldy.

Poškození:

Povrch kamenného materiálu je lokálně, především na vodorovných partiích, pokryt vrstvou biologických mikroorganismů, většinou aktivních, které v místech, kde chybí šedý nátěr, prorůstají povrchovou strukturou kamenného materiálu, kterou mohou narušovat. Toto znečištění (biologickými mikroorganismy) je také podpořeno blízkostí okolní zeleně, která je v okolí památky – přímo kolem památky se nachází množství vzrostlých keřů.¹

V povrchové struktuře kamenného materiálu (bez nátěru) jsou penetrovány prachové depozity různé intenzity. Většinu povrchu památky, resp. všech jejích součástí, pokrývá souvislá silná vrstva šedého nátěru, v případě korpusu Krista nátěru hnědého. Tento souvislý neprodyšný nátěr je zároveň největším problémem z hlediska paropropustnosti kamene, čímž dochází k soustavné erozi a degradaci kamene pod tímto nátěrem. Silná vrstva barvy je napevno spojena s povrchovou vrstvou kamene, která je dle dochovaných a viditelných fragmentů povrchově upravena starší barevnou úpravou. Monochromní nátěr místy krakelovává, místy se loupe. Na několika místech již tvoří „stříšky“, z nichž se stávají puchýře, které praskají. Do těchto velice narušených míst pak zatéká a prohlubuje se tak celková eroze kamene, projevující se sprašováním, drolením a tvorbou menších plastických defektů.

Tento souvislý nátěr má na povrchovou vrstvu kamene devastující účinek, zabraňuje difúzi vodních par z kamene směrem ven a zapříčiňuje tak celoplošnou erozi kamen spráškujícího a drolícího se pod tímto nátěrem. Lze říci, že nešetrným použitím tohoto nátěru došlo k oslabení fyzikálně chemických vlastností materiálu.

Na památce je též viditelné plastické poškození – zčásti způsobené „přirozeným“ opotřebením památky v průběhu času (opršelé původně ostré kontury, znejasněné partie v místech stékající vody – tzv. výdroly) – zde je nutné konstatovat, že se nejedná o vlivy rušící výpovědní hodnotu díla. Druhým poškozením je poškození mechanické, způsobené druhotně např. odlomením částí, či úmyslným poškozením.

Plastické poškození Krucifixu i spodních částí je patrné především v místech, kde došlo, pod druhotným nátěrem, k tvorbě trhlin, puchýřů a stříšek. Na těchto místech pak došlo k odplavení otevřených partií a zahloubení negativního reliéfu. Některé z menších plastických defektů byly zatřeny šedou barvou. Jedná se především o drobné plastické defekty na profilaci, hranách a rozích, v narušených partiích i na plochách.

¹ *bionapadení* nižšími rostlinami rozrušuje povrchové vrstvy kamene a obecně zvyšuje obsah vlhkosti *Nižší rostliny* - pod pojmem nižší rostliny se rozuměly zejména organismy z následujících skupin: bakterie, sinice, řasy, houby, lišejníky a mechorosty

Materiál: hrubozrný křemičitý pískovec světle béžový (patrně z lokality Hukvaldy)

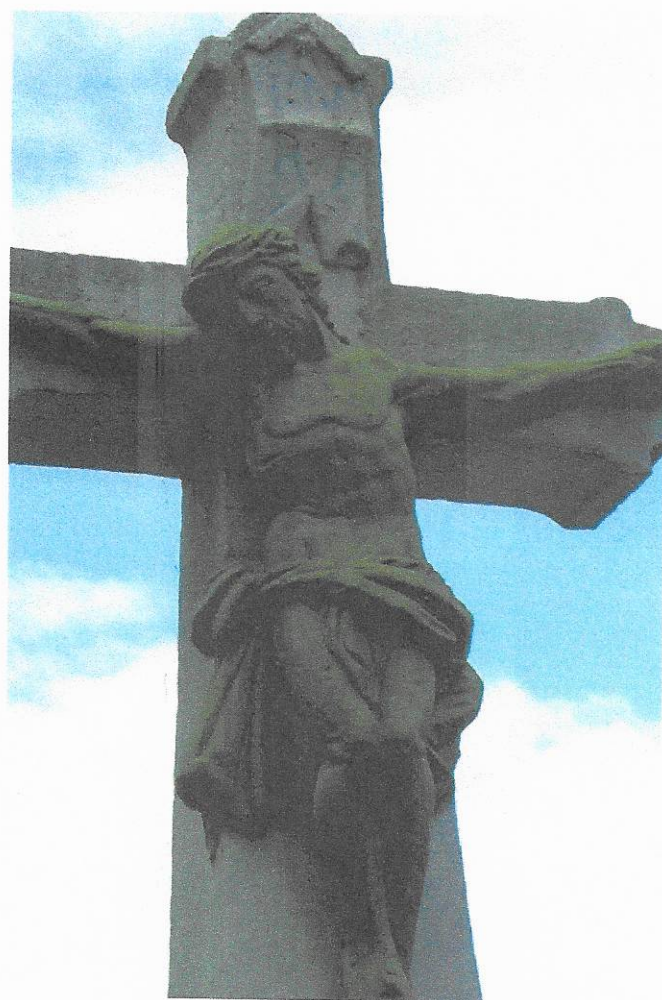
Rozměry: Krucifix: výška 275 cm, šířka 36 cm, hloubka 36 cm, trnož: výška 30 cm, šířka 40, hloubka 40 cm, podstavec: výška 115 cm, šířka 63 cm, hl. 63 cm, sokl: výška 40 cm, šířka 80 cm, hl. 70 cm

Číslo ÚSKP: není zapsáno

Autor: neznámý

Provenience: severní Morava

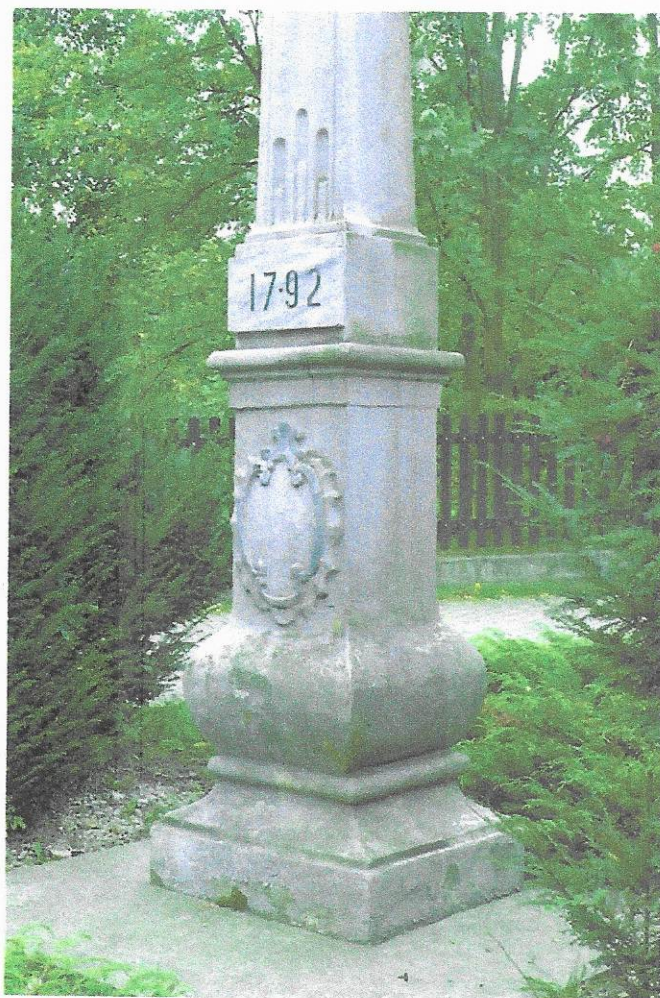
Doba vzniku: 1792

Současný stav
Silné znečištění povrchu druhotným monochromním nátěrem

Současný stav
Silné znečištění povrchu druhotným monochromním nátěrem, projevy degradace

Současný stav
Silné znečištění povrchu druhotným monochromním nátěrem, projevy degradace